

ФІНАНСОВЕ ПРАВО

УДК 347.7:336.22:004.738.5
DOI 10.31558/2786-5835.2025.2.18

*Костенко Юлія Олександрівна,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри господарського та адміністративного права
Донецького національного університету імені Василя Стуса*

*Юрківська Марія Володимирівна,
здобувач вищої освіти
Донецького національного університету імені Василя Стуса*

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОБІГУ КРИПТОВАЛЮТ В УКРАЇНІ: ПОДАТКОВІ ТА ІНСТИТУЦІЙНІ АСПЕКТИ

У статті здійснено аналіз правового регулювання обігу криптовалют в Україні з урахуванням сучасного стану національного законодавства, актуальних законодавчих ініціатив і зарубіжного досвіду. Обґрунтовано, що тривала відсутність узгоджених правових і фіскальних механізмів регулювання ринку віртуальних активів істотно стримує його легалізацію, зумовлює правову та податкову невизначеність, ускладнює здійснення ефективного державного фінансового контролю.

Проаналізовано еволюцію правового регулювання криптовалют в Україні, зокрема законодавчі спроби визначення правової природи віртуальних активів, їх місця в системі об'єктів цивільних прав та механізму державного контролю. Особливу увагу приділено аналізу законопроекту № 10225-д, спрямованому на легалізацію, оподаткування та комплексне врегулювання ринку криптоактивів. Визначено позитивні аспекти цього проекту, зокрема формування більш цілісної моделі державного регулювання, запровадження прозорих правил фіскалізації та детінізації крипторинку, а також закріплення податкових механізмів оподаткування доходів фізичних і юридичних осіб. Водночас акцентовано на ризиках надмірної зарегульованості, можливого обмеженні доступу малих інноваційних учасників до ринку та необхідності доопрацювання проекту з урахуванням принципів пропорційності, правової визначеності й конкурентності.

У межах дослідження здійснено порівняльний аналіз підходів до регулювання та оподаткування криптовалют у Польщі, США, Німеччині, Індії, Сінгапурі та інших юрисдикціях. Встановлено, що для більшості зарубіжних держав характерним є поєднання фінансового й податкового контролю за обігом криптоактивів, за якого ключову роль відіграють саме фіскальні органи, а оподаткування здійснюється переважно за моделлю приросту капіталу з додатковим оподаткуванням доходів від майнінгу, стейкінгу та використання криптовалют як форми винагороди. Обґрунтовано доцільність адаптації відповідних підходів в Україні з урахуванням євроінтеграційного курсу та необхідності гармонізації з правом ЄС.

Ключові слова: цифрові активи, криптовалюта, віртуальні активи, блокчейн, Національний Банк України, податок на приріст капіталу, публічне регулювання, банківське регулювання, адміністративне регулювання.

Постановка проблеми. Тривала відсутність узгоджених правових і податкових механізмів регулювання криптовалют в Україні істотно стримує розвиток ринку віртуальних активів та унеможливорює його повноцінну легалізацію. Попри

ухвалення у 2022 р. Закону України «Про віртуальні активи» [1], зазначений нормативний акт не набув чинності з огляду на відсутність комплексних змін до податкового законодавства та неузгодженості із низкою положень Цивільного кодексу України. За таких умов правове регулювання ринку криптоактивів залишається фрагментарним, а операції з ними – фактично поза межами ефективного державного фінансового та, зокрема, податкового контролю.

Актуальність дослідження посилюється активізацією законодавчих ініціатив у цій сфері. Зокрема, у 2025 р. Верховна Рада України підтримала в першому читанні законопроект № 10225-д, спрямований на створення правової основи для регулювання обороту віртуальних активів в Україні, забезпечення їх легального використання, оподаткування та захист прав учасників ринку [2]. Водночас його неухвалення загалом засвідчило наявність фундаментальних проблем, пов'язаних із відсутністю єдиного підходу до визначення правової природи доходів від криптоактивів, неврегульованістю оподаткування окремих видів діяльності, зокрема майнінгу та стейкінгу, а також браком чітких процедур фінансового моніторингу та податкового обліку.

Показовим в цьому контексті є міжнародний досвід. Порівняльний аналіз практики законодавчого врегулювання обігу цифрових активів в Польщі, США, Індії, Німеччини та Сінгапуру свідчить про різноманітність моделей оподаткування криптоактивів [3], однак спільною тенденцією для цих держав є поступове впровадження прозорих правил податкового обліку, контролю та фіскалізації операцій з віртуальними активами. В умовах євроінтеграційного курсу та гармонізації національного законодавства з правом ЄС Україна потребує адаптації зазначених підходів з урахуванням власних економічних і правових реалій.

Отже, актуальність даного дослідження зумовлена комплексом взаємопов'язаних проблем, серед яких ключовими залишаються правова та податкова невизначеність у сфері криптовалют, відсутність ефективних механізмів державного контролю, стримування легалізації ринку віртуальних активів та відставання від міжнародних стандартів регулювання. Це обумовлює потребу у формуванні науково обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення правового й податкового регулювання криптовалют в Україні з метою забезпечення балансу між інтересами держави, захистом інвесторів та стимулюванням детінізації крипторинку.

Аналіз останніх наукових досліджень і публікацій. Серед сучасних наукових досліджень, які містять аналіз правового регулювання обігу цифрових активів, варто назвати роботи Д. І. Стефанишина, Л. Л. Нескородженої, Б. О. Бонь, О. М. Кононець, С. О. Грицай та ін. [4–6].

Постановка завдання. Метою статті є дослідження сучасного стану правового регулювання ринку криптовалют в Україні, виявлення ключових проблем його нормативного забезпечення, а також узагальнення зарубіжного досвіду з ме-

тою формулювання пропозицій щодо вдосконалення національної моделі регулювання обігу та оподаткування віртуальних активів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Криптовалюти є нематеріальними цифровими активами, що існують виключно в електронній формі у вигляді записів у розподілених реєстрах, створених на основі технології блокчейн. Зазначена технологія забезпечує високий рівень цілісності та захищеності інформації, оскільки дані про здійснені операції є незмінними після їх підтвердження та зберігаються у реєстрі на постійній основі. Однією з ключових характеристик криптовалют є використання псевдонімності учасників транзакцій, за якої безпосередні персональні дані користувачів не розкриваються, що зумовлює підвищений рівень конфіденційності фінансових операцій [6].

Варто зауважити, що криптовалюти є лише одним із різновидів більш широкої категорії цифрових та віртуальних активів, у зв'язку з чим у науковій доктрині та правовому регулюванні принципово важливим є чітке розмежування цих понять. Цифрові активи охоплюють будь-які об'єкти, що існують у цифровій формі, мають економічну або майнову цінність та можуть зберігатися, передаватися або використовуватися в електронному середовищі, зокрема токени, електронні гроші, цифрові права, вимоги тощо [7]. Натомість віртуальні активи становлять категорію цифрових об'єктів, які мають економічну цінність, однак не завжди виконують функції грошей або платіжного засобу. Наприклад, внутрішньоігрові валюти та токени, що функціонують у межах обмежених цифрових екосистем [7].

Натомість криптовалюти надають їх власникам широкий спектр можливостей використання та розглядаються як інструмент диверсифікації інвестиційного портфеля. За наявності значної кількості цифрових активів на глобальному ринку найбільш поширеними й такими, що мають найвищу ринкову капіталізацію станом на жовтень 2025 р., залишаються Bitcoin, Ethereum, Binance Coin, Solana, Ripple та інші криптовалюти [7].

Попри використання терміна «валюта», криптовалюти не є тотожними традиційним грошовим одиницям чи іноземним валютам у класичному розумінні. Вони існують виключно у цифровому середовищі, не мають матеріальної форми та не емітуються центральними банками. Їх вартість формується здебільшого під впливом попиту та пропозиції, що зумовлює високий рівень цінової волатильності. Криптовалюти функціонують у децентралізованих мережах та забезпечують можливість здійснення транзакцій без участі традиційних фінансових посередників. Їх правовий статус, допустимість використання як платіжного засобу та умови обігу істотно відрізняються залежно від юрисдикції, а в окремих державах обіг криптовалют може бути істотно обмежений або заборонений [8].

Узагальнюючи наведені ознаки криптовалют та їх місце в системі цифрових і віртуальних активів, варто звернутися до еволюції правового регулювання цієї

сфери. Наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. стрімкий розвиток цифрових технологій, зокрема криптовалют, істотно трансформував економічні відносини та поставив перед національними правопорядками держав принципово нові виклики, пов'язані з необхідністю адаптації традиційних правових конструкцій до явищ цифрової економіки.

В Україні процес формування підґрунтя правового регулювання криптовалют тривалий час характеризувався інертністю та відсутністю системного підходу. Хоча перші згадки про біткоїн датуються 2008 роком, активізація законодавчої діяльності у цій сфері розпочалася лише у 2020 р. з реєстрацією проєкту Закону України «Про віртуальні активи» № 3637 [9]. Надалі цей законопроект пройшов складний шлях доопрацювань: двічі приймався Верховною Радою України, повертався Президентом України з пропозиціями та був остаточно підписаний 15 березня 2022 р. як Закон України «Про віртуальні активи» № 2074-IX (далі – Закон 2074) [1; 5, с. 245–246]. Попри значущість зазначеного Закону, як першої спроби, комплексного врегулювання ринку віртуальних активів, він так і не набув чинності. Його введення в дію було поставлено у пряму залежність від двох ключових умов: по-перше, ухвалення закону про внесення змін до Податкового кодексу України щодо оподаткування операцій з віртуальними активами; по-друге, створення та запуску Державного реєстру постачальників послуг, пов'язаних з оборотом віртуальних активів. Однак навіть за умови реалізації зазначених заходів концептуальні недоліки Закону № 2074 залишалися б невирішеними.

Як, вже було зауважено, однією із ключових проблем Закону 2074 є його системна неузгодженість із положеннями Цивільного кодексу України. Визначаючи віртуальний актив як «нематеріальне благо, що є об'єктом цивільних прав», а також диференціюючи забезпечені й незабезпечені віртуальні активи, законодавець активно апелює до цивільно-правових категорій, зокрема майнових прав, прав вимоги та об'єктів цивільних прав [1]. Водночас, на відміну від нормативно-правових актів, на які містяться прямі посилання у статті 1 Закону 2074 (зокрема Закону України «Про запобігання та протидію легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення»), необхідні зміни до Цивільного кодексу України тривалий час не вносилися. Лише 10 серпня 2023 р. було прийнято Закон України «Про внесення змін до Цивільного кодексу України щодо розширення кола об'єктів цивільних прав», який ЦК України доповнено статтею 179-1 «Поняття цифрової речі» [10]. Однак зазначені новації актуалізували потребу подальшого коригування положень Закону 2074, зокрема в частині уточнення режиму застосування категорії речі до віртуальних активів та визначення меж поширення на них цивільно-правових конструкцій [5, с. 246–247].

Цілком правильним є зауваження В. Форсюка, який зазначає, що Закон 2074 не набув чинності через комплекс причин: президентське вето, відсутність подат-

кових змін, воєнний стан, недосконалість класифікації віртуальних активів, прогалини в цивільному праві та необхідність гармонізації з MiCA [11, с. 222–223]. Подібної думки дотримується й О. Починок, вказуючи також на брак чітких механізмів державного контролю, невизначеність статусу емітентів, відсутність регулювання криптобірж і невідповідність ключовим вимогам MiCA [12].

У цьому контексті особливого значення набуває Регламент ЄС MiCA (Markets in Crypto-Assets Regulation) [13], який сформував уніфікований підхід до регулювання криптоактивів на рівні Європейського Союзу, забезпечив захист прав користувачів та інвесторів, запровадив класифікацію криптоактивів, визначив види послуг з криптоактивами та вимоги до постачальників відповідних послуг. Для України MiCA виступає важливим орієнтиром у процесі доопрацювання національного законодавства про віртуальні активи, оскільки дає змогу гармонізувати правові підходи, підвищити прозорість ринку, врегулювати основні ризики та забезпечити баланс між інтересами держави, постачальників послуг і користувачів. Імплементація принципів MiCA здатна створити передумови для сталого розвитку ринку криптоактивів в Україні та підвищення рівня безпеки фінансових операцій [14].

Наступним етапом розвитку правового регулювання обігу віртуальних активів стало ухвалення Верховною Радою України у першому читанні законопроекту № 10225-д (далі – Проект 10225) від 3 вересня 2025 р., спрямованого на легалізацію, оподаткування та комплексне врегулювання ринку віртуальних активів в Україні [2]. Прийняття цього законопроекту засвідчило перехід держави від декларативних підходів до формування повноцінної нормативної основи функціонування крипторинку з урахуванням європейських регуляторних стандартів.

Проект № 10225 передбачає запровадження системи державного регулювання ринку віртуальних активів із визначенням ключових регуляторних повноважень. Згідно з його положеннями, нагляд за ринком здійснюватиметься Національним банком України (далі – НБУ) спільно з іншим уповноваженим органом, який на момент ухвалення законопроекту остаточно не визначений, і функції якого можуть бути покладені як на НБУ, так і на Національну комісію з цінних паперів та фондового ринку [2]. Передбачається, що регулятор забезпечуватиме ліцензування діяльності постачальників послуг, пов'язаних з обігом віртуальних активів, нагляд за криптобіржами та обмінниками, а також встановлюватиме вимоги у сфері фінансового моніторингу. Запровадження обов'язкової авторизації постачальників послуг, створення державного реєстру операторів та заборона діяльності без відповідної ліцензії мають сприяти формуванню прозорого правового середовища, підвищенню рівня довіри інвесторів та захисту користувачів. Водночас у науковій літературі звертається увага на ризик надмірної зарегульованості ринку, що може створити бар'єри для входу малих інноваційних стартапів та стримувати розвиток конкуренції [5; 15].

Податковий блок Проекту 10225 формує принципово новий підхід до оподаткування операцій з віртуальними активами, спрямований на детінізацію крипторинку та встановлення прозорих фіскальних правил. Зокрема, передбачається, що доходи фізичних осіб від відчуження криптовалют підлягатимуть оподаткуванню ПДФО за ставкою 18 % та військовим збором у розмірі 5 %. Водночас встановлюється перехідний період тривалістю один рік з моменту набрання чинності законом, протягом якого може застосовуватися пільгова ставка 5 % з метою стимулювання легального виведення криптоактивів у фіатну валюту [2; 16]. Водночас операції з емісії, продажу та обміну криптовалют відповідно до законопроекту не підлягатимуть обкладенню ПДВ, що має спростити господарський оборот цифрових активів і зменшити податкове навантаження на бізнес [2; 16]. Юридичні особи зобов'язані вести окремий облік фінансових результатів операцій з віртуальними активами за принципами, наближеними до обліку операцій з цінними паперами. Причому фізичні особи-підприємці, які здійснюють операції з криптовалютами, не матимуть права застосовувати спрощену систему оподаткування, що передбачає їх обов'язковий перехід на загальну систему з повним податковим обліком і звітністю [2; 16].

Окрему увагу законопроект приділяє механізму так званої «податкової амністії», відповідно до якого протягом першого року дії закону власники криптоактивів, набуті до моменту набрання ним чинності, зможуть легалізувати такі активи із застосуванням пільгової ставки 5 % навіть без повного підтвердження джерел їх походження. Такий підхід має на меті стимулювання детінізації капіталу та розширення податкової бази [2; 16].

Варто підтримати положення Проекту 10225, що операції обміну одних криптовалют на інші (наприклад, Bitcoin на Ethereum) не підлягатимуть оподаткуванню; податкове зобов'язання виникатиме виключно у разі конвертації криптоактивів у фіатну валюту або їх використання як засобу оплати товарів і послуг. Позитивним сигналом для дрібних інвесторів є передбачене звільнення від оподаткування незначних доходів, які не перевищують встановленого розміру мінімальної заробітної плати за рік. Водночас здійснювати діяльність на крипторинку на офіційному рівні зможуть лише суб'єкти господарювання, що перебувають на загальній системі оподаткування зі сплатою податку на прибуток підприємства за ставкою 18 %.

Отже, Проект № 10225 формує більш системні та передбачувані правила функціонування крипторинку, сприяє його поступовій легалізації та водночас створює додаткові джерела надходжень до державного бюджету [2; 16]. Водночас, незважаючи на активізацію законодавчого процесу, низка ключових питань правового та податкового регулювання ринку віртуальних активів в Україні залишається неузгодженою, а робота у цьому напрямі перебуває на стадії становлення. За таких умов становить інтерес зарубіжний досвід регулювання та оподат-

кування ринку криптовалют. Загалом цей процес у світі характеризується істотною різноманітністю підходів, що зумовлено відносною новизною ринку віртуальних активів і динамікою його розвитку. Уряди багатьох держав, реагуючи на ризики фінансового шахрайства, відмивання доходів і втрат податкових надходжень, активно формують нормативно-правові механізми розкриття інформації про оподатковувані операції з криптоактивами. У цьому контексті Європейський Союз ухвалив Регламент про ринки криптоактивів (MiCA) [16], а також правила податкової прозорості, спрямовані на гармонізацію підходів держав-членів та забезпечення єдиних стандартів регулювання [17, с. 77].

Переважає більшість юрисдикцій застосовує до прибутків від операцій з криптоактивами модель оподаткування приросту капіталу, аналогічну оподаткуванню операцій з нерухомістю або цінними паперами. Податкове зобов'язання зазвичай виникає у разі продажу криптовалюти за фіатні кошти, обміну одного цифрового активу на інший або використання криптовалюти як засобу оплати товарів і послуг, що юридично кваліфікується як відчуження майна. Водночас приріст вартості криптоактивів у період їх зберігання зазвичай не підлягає оподаткуванню [17, с. 77].

Окрім податку на приріст капіталу, криптовалюти в багатьох країнах оподатковуються як дохід у межах прибуткового податку. Такий підхід застосовується до операцій майнінгу, який розглядається як підприємницька діяльність, стейкінгу, отримання криптовалюти як оплати за товари чи послуги, винагороди за виконання робіт або реферальної діяльності. У таких випадках дохід перераховується у національну валюту за курсом на дату здійснення операції для обчислення податкового зобов'язання. Юрисдикції щодо цього демонструють істотні відмінності: у США криптоактиви класифікуються як майно з прогресивною ставкою податку на приріст капіталу від 0 % до 20 % залежно від річного доходу; у Гонконзі оподаткування за ставкою 15 % застосовується лише до доходів, що не мають інвестиційного характеру; Індія встановила фіксовану ставку 30 %, тоді як Індонезія застосовує мінімальні ставки прибуткового податку у межах 0,1–0,2 % [17, с. 78].

Окремі держави обирають шлях формування сприятливих податкових режимів для власників криптоактивів. Так, у Сальвадорі Bitcoin визнано офіційним платіжним засобом і звільнено від оподаткування під час конвертації [17, с. 78]. Сінгапур не застосовує податок на приріст капіталу щодо довгострокових інвестицій у криптовалюті [17, с. 78], а у Малайзії відсутній податок на приріст капіталу, водночас прибутковий податок поширюється на діяльність, що систематично приносить дохід [17, с. 78]. У межах Європейського Союзу також застосовуються диференційовані підходи: зокрема, в Німеччині прибутки від відчуження криптовалюти звільняються від оподаткування за умови володіння активом понад 12 мі-

сяців [17, с. 77], у Португалії до 2023 р. було запроваджено повний пільговий режим для криптоінвесторів [17, с. 78–79].

Показовим у цьому контексті є досвід Республіки Польща, де криптовалюта не визнається законним платіжним засобом, однак її обіг не заборонений та підлягає спеціальному регулюванню. Для постачальників послуг, пов'язаних з оборотом віртуальних активів, ключовою вимогою є обов'язкова реєстрація в Реєстрі віртуальних валют, який ведеться Палатою податкового адміністрування. Така реєстрація фактично відповідає функції ліцензії та є обов'язковою для діяльності з обміну віртуальних валют на фіатні кошти або інші криптоактиви, а також посередництва у відповідних операціях. Порушення вимог щодо реєстрації тягне за собою фінансову відповідальність у вигляді штрафу до 100 000 злотих [3].

У сфері оподаткування Польща застосовує модель, за якої фізичні особи сплачують єдиний податок у розмірі 19 % від прибутку, отриманого виключно внаслідок конвертації криптовалюти у фіатну валюту, обміну на товари, послуги або майнові права, а також під час здійснення розрахунків. Водночас операції, як-от придбання криптовалюти за фіат, обмін одного криптоактиву на інший або перекази між власними гаманцями, не підлягають оподаткуванню, що концептуально наближено до підходів, закладених у проєкті Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо врегулювання обороту віртуальних активів в Україні» № 4586-IX [3; 4]. Податкова база визначається як різниця між ціною продажу та вартістю придбання криптоактиву. Криптовалютні збитки підлягають врахуванню та можуть бути перенесені на наступні податкові періоди. Відповідна інформація відображається у формі РІТ-8, а отримані прибутки декларуються у формі РІТ-38 у межах щорічної податкової декларації, яка подається у період з 15 лютого по 30 квітня року, наступного за звітним. Доходи від майнінгу та стейкінгу, хоча й можуть не обкладатися податком у момент їх отримання, підлягають оподаткуванню у разі подальшого відчуження криптоактивів за фіатною вартістю зазвичай із нульовою вартісною базою, що фактично призводить до оподаткування всієї суми доходу. До того ж, як держава – член ЄС, Польща імплементує положення DAC-8 [18], що забезпечує обмін податковою інформацією між фіскальними органами та криптокомпаніями з метою контролю криптоінвесторів [3].

Зауважимо, що у більшості зарубіжних держав контроль за обігом криптоактивів має міжвідомчий характер, однак важливу, а подекуди й ключову роль у ньому відіграють саме податкові органи. Так, у США повноваження з фіскального контролю та кваліфікації операцій із криптовалютами здійснює Служба внутрішніх доходів (IRS), яка розглядає криптоактиви як майно та забезпечує податковий контроль за доходами від їх відчуження [19]. У країнах Європейського Союзу, зокрема в Польщі та Німеччині, податкові адміністрації відповідають за

облік, декларування та оподаткування операцій із криптоактивами, а також за отримання інформації від постачальників відповідних послуг у межах механізмів DAC-8 [18]. Аналогічний підхід застосовується в Індії, Сінгапурі та низці інших юрисдикцій, де саме фіскальні органи забезпечують податкову прозорість і контроль за доходами від криптооперацій [20]. У цьому контексті доцільним є формування в Україні моделі регулювання крипторинку, за якої поряд із фінансовими регуляторами (Національним банком України та іншими уповноваженими органами) значну роль у контролі за обігом і оподаткуванням віртуальних активів відіграватимуть податкові органи, що відповідатиме міжнародній практиці та сприятиме ефективній фіскалізації й детінізації крипторинку.

Висновки. На підставі проведеного дослідження можна дійти висновку, що правове та податкове регулювання ринку криптовалют в Україні перебуває на стадії становлення та характеризується фрагментарністю й відсутністю внутрішньої системності. Закон України «Про віртуальні активи» № 2074-IX фактично не введено в дію, що зумовлено відсутністю комплексних змін до Податкового кодексу України, збереженням концептуальних неузгодженостей із положеннями Цивільного кодексу України, а також необхідністю гармонізації національного законодавства з вимогами Регламенту ЄС MiCA. За таких умов правовий статус криптоактивів і механізми їх фіскалізації залишаються невизначеними, що ускладнює здійснення ефективного державного фінансового та податкового контролю. Водночас законопроект № 10225-д, спрямований на легалізацію, оподаткування та комплексне врегулювання обігу віртуальних активів, формує більш цілісну модель державного регулювання і фіскалізації криптооперацій, однак містить ризики надмірної зарегульованості та створення додаткових бар'єрів для малих інноваційних учасників ринку, що потребує його подальшого доопрацювання з урахуванням принципів пропорційності, правової визначеності та сприяння конкуренції. Подальший розвиток національної моделі регулювання криптовалют в Україні має ґрунтуватися на збалансованому поєднанні фіскальних інтересів держави, належного рівня захисту прав інвесторів і користувачів та створення сприятливих умов для детінізації й інноваційного розвитку крипторинку, що зумовлює потребу в системному нормативному доопрацюванні положень фінансового, податкового та цивільного законодавства.

Список використаних джерел

1. Про віртуальні активи: Закон України від 17.02.2022 року № 2074-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2074-20#Text>
2. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо врегулювання обороту віртуальних активів в Україні: Проект закону 24.04.2025 року № 10225-д. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/56271>

3. Оподаткування кріпти в Польщі. *Rates – Manage Your Finances Smartly*. URL: <https://rates.fm/ua-uk/expert-opinion/opodatкуванняya-kripti-v-polshi/>.
4. Нескороджена Л. Л., Бонь Б. О., Кононець О. М. Сучасний стан правового регулювання криптовалют в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 3. С. 197–200. URL: http://www.lsej.org.ua/3_2024/46.pdf
5. Грицай С. О. Правова сутність дефініції «віртуальні активи» у Законі України «Про віртуальні активи». *Аналітично-порівняльне правознавство*. Ужгород, 2022. № 1. С. 244–248. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/items/f48b2b94-092e-4f52-a099-9ac12655acb7>
6. Стефанишин Д. І. Криптовалюти: зміст, перспективи поширення та застосування: кваліф. робота: спец. – 051 Економіка. Національний університет «Києво-Могилянська академія». Київ, 2022. 38 с. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/f59ae6ca-c95f-460f-900f-d2e46d035d7b/content>
7. Список ТОП 10 криптовалют за капіталізацією. Trustee Академія. URL: <https://trustee-global.com/academy/spysok-top-10-kryptovalyut-za-kapitalizacziyeyu/>
8. Шепел І. Криптовалюта в системі оподаткування: нові реалії та підходи. *Економіка та суспільство*. 2024. № 68. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/4931/4874>
9. Про віртуальні активи: Проект закону України від 09.06.2020 р. № 3637. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=69110
10. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
11. Форсюк В. Чому в Україні так і не запрацював Закон України «Про віртуальні активи». *Rates – Manage Your Finances Smartly*. URL: <https://rates.fm/ua-uk/expert-opinion/chomu-v-ukrayini-tak-i-ne-zapracyuvav-zakon-ukrayini-pro-virtualni-aktivi/> (дата звернення: 23.10.2025).
12. Починок О. Структура правових відносин, пов'язаних з обігом віртуальних активів. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: «Юридичні науки». 2023. № 4. С. 219–223. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2023/dec/32550/231576maket4-221-233.pdf>
13. Regulation (eu) 2023/1114 of the european parliament and of the council of 31 May 2023. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2023/1114/oj/eng>
14. Внутрішні виклики регулювання віртуальних активів в Україні. *НААУ*. URL: <https://unba.org.ua/publications/9651-vnutrishni-vikliki-regulyvannya-virtual-nih-aktiviv-v-ukraini.html>
15. Криптовалюти в українському праві: шанс для інновації чи ризик для бізнесу? *Юридична газета*. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/informaciyne-pravo-telekomunikaciyi/kriptovalyuti-v-ukrayinskomu-pravi-shans-dlya-innovaciyi-chi-rizik-dlya-biznesu.html%C2%A010>
16. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 року № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
17. Коркушко О. Н., Кушнір Л. А. Особливості оподаткування криптовалют в різних країнах світу. *Облік і оподаткування*. 2024. № 85. С. 76–79. URL: https://bses.in.ua/journals/2024/85_2024/16.pdf
18. Directive on Administrative Cooperation (tax transparency for crypto-assets). *DAC8 – Taxation and Customs Union – European Commission*. URL: https://taxation-customs.ec.europa.eu/taxation/tax-transparency-cooperation/administrative-co-operation-and-mutual-assistance/directive-administrative-cooperation-dac/dac8_en

19. Digital assets. *Digital assets* | Internal Revenue Service. URL: <https://www.irs.gov/filing/digital-assets>
20. How India taxes cryptocurrency and NFTs Simmons & Simmons. *Simmons & Simmons*. URL: <https://www.simmons-simmons.com/en/features/tax-on-cryptocurrency/clslsw18800miu1a4hny6ur35/how-india-taxes-cryptocurrency-and-nfts?>

Yulia Kostenko, Maryna Yurkivska. Legal regulation of cryptocurrency circulation in Ukraine: tax and institutional aspects

The article provides a comprehensive analysis of the legal and tax regulation of cryptocurrency circulation in Ukraine, taking into account the current state of national legislation, ongoing legislative initiatives, and foreign experience. It substantiates that the long-term absence of coordinated legal and fiscal mechanisms for regulating the virtual asset market significantly hinders its legalization, leads to legal and tax uncertainty, and complicates the implementation of effective public financial control.

The evolution of legal regulation of cryptocurrencies in Ukraine is examined, in particular legislative attempts to determine the legal nature of virtual assets, their place within the system of objects of civil rights, and mechanisms of state control. Special attention is paid to the analysis of Draft Law No. 10225-d, aimed at the legalization, taxation, and comprehensive regulation of the crypto-asset market. The study identifies the positive aspects of this draft law, including the formation of a more coherent model of state regulation, the introduction of transparent rules for fiscalization and de-shadowing of the crypto market, as well as the establishment of tax mechanisms for taxing the income of individuals and legal entities. At the same time, attention is drawn to the risks of excessive regulation, potential restrictions on market access for small innovative participants, and the need to further refine the draft law in accordance with the principles of proportionality, legal certainty, and competition.

Within the framework of the study, a comparative analysis of approaches to the regulation and taxation of cryptocurrencies in Poland, the United States, Germany, India, Singapore, and other jurisdictions is conducted. It is established that most foreign countries are characterized by a combination of financial and tax control over the circulation of crypto-assets, with fiscal authorities playing a key role, while taxation is predominantly based on the capital gains model, supplemented by the taxation of income from mining, staking, and the use of cryptocurrencies as a form of remuneration. The expediency of adapting these approaches in Ukraine is substantiated, taking into account the European integration course and the need to harmonize national legislation with EU law.

Keywords: digital assets, cryptocurrency, virtual assets, blockchain, National Bank of Ukraine, capital gains tax, public regulation, banking regulation, administrative regulation.